

Universita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií

**MÍSTO PAMĚTI A POLITIKA OBCE:
PREZENTACE JOSEFA LADY
V HRUSICÍCH**

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Blanka Soukupová CSc.

Autorka diplomové práce: Tereza Svobodová

Adresa: Hrusice 57
Senohraby 251 66

Ročník: IV.

Obor: humanitní studia

Typ studia: denní

Měsíc a rok dokončení: červen 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury. Všechny použité prameny a literatura byly řádně ocitovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha

.....
vlastnoruční podpis

Velmi děkuji paní doc. PhDr. Blance Soukupové CSc. Za všechny potřebné rady i doporučení a za čas, který mi při zpracování DP věnovala.

Děkuji také průvodkyním památníku Josefa Lady za poskytnutí literatury; a všem blízkým.

Obsah

1. Cíl práce, vzorek, metody	6
2. Osobnost národního umělce Josefa Lady (1887-1957) ve světle vybraných titulů odborné literatury	11
3. Obec Hrusice.....	20
3.1 Základní údaje o obci	20
3.2 Historický vývoj obce	20
3.3 Současnost obce	24
4. Prezentace Josefa Lady prostřednictvím vybraných institucí v obci Hrusice	26
4.1 Obecní úřad Hrusice	26
4.1.1 Jak se vyvíjel vztah rodné obce ke slavnému rodákovi.....	26
4.1.2 Prezentace slavného rodáka prostřednictvím aktivit Obecního úřadu Hrusice	28
4.2 Památník Josefa Lady	34
4.2.1 Popis	34
4.2.2 Aktivity Památníku Josefa Lady	38
4.3 Prezentace Ladova odkazu - Obecní knihovna Hrusice	41
4.3.1 Dějiny knihovny.....	41
4.3.2 Současnost knihovny	41
4.3.3 Prezentace Ladova odkazu	43
4.4 Mateřská škola Hrusice	44
4.5 Hospoda U Sejků	47

5. Zhodnocení – slavný rodák v politice obce 50

6. Citovaná a použitá literatura

7. Prameny

8. Přílohy

1. Cíl práce, vzorek, metody

Cíl práce:

Cílem práce je ukázat strategie prezentace významného rodáka v určité obci prostřednictvím vybraných institucí. Tyto strategie ukazují na modelovém případě Josefa Lady (1887-1957), českého malíře a spisovatele, v jeho rodné obci Hrusice prostřednictvím vybraných institucí – Obecního úřadu Hrusice, Památníku Josefa Lady a jeho dcery Aleny, Obecní knihovny Hrusice, Matřeské školy Hrusice a hospody U Sejků.

Vzorek:

Obec Hrusice se nalézá na jižním okraji okresu Praha-východ, je vzdálena cca 35 km jihovýchodně od hlavního města Prahy. Katastrální území obce měří 543 ha, k prosinci 2004 bylo v obci evidováno 480 obyvatel a 205 popisných čísel domů; v okolí Hrusic stojí celkem 412 chat seskupených v chatových osadách, během letní sezóny se tedy počet obyvatel žijících v katastrálním území obce zvyšuje¹. V letních měsících se Hrusice jako rodná obec Josefa Lady stávají často vyhledávaným místem turistů z celé ČR.

V Hrusicích fungují dvě naučné stezky spojené s tematikou obrázků Josefa Lady:

Cesta kocoura Mikeše byla vytvořena Svazkem obcí Ladova kraje v roce 2006, je dlouhá 17 km, během nichž je možné vidět 12 tabulí s tematikou obrázků Josefa Lady.

Stezka vede z Hrusic do Informačního centra Říčany a měla by kopírovat cestu, na kterou se vydal kocour Mikeš do světa, když rozbil babiččin krajáč². Turisté mají možnost na základě průvodcovské brožury, která je zdarma k dostání v informačních centrech, projít několik „pohádkových“ míst odkazujících

k cestě kocoura Mikeše. Na cestě je vyznačeno několik razítkovacích míst v podobě např. restaurací či hotelů, kde mohou turisté získat razítka s motivem obrázků od JL do průvodcovské brožury jako upomínku na absolvovanou trasu.

Cesta Pohádkové Hrusice vznikla aktivitou starosty obce jako kratší varianta k Cestě kocoura Mikeše, poprvé byla představena v květnu 2006, je dlouhá 3km a zájemce seznamuje, prostřednictvím informačních tabulí rozmístěných na trase, s pohádkami Josefa Lady² (viz.Příloha č.1).

Památník Josefa Lady a jeho dcery Aleny (dále PJJ) funguje jako jediná stálá výstava obrazů od Josefa Lady. V muzeu je pro návštěvníky připravena 45 minutová prohlídka s bohatým programem, během něhož jsou seznámeni se životem i dílem slavného malíře.

Současným zřizovatelem PJJ je Středočeský kraj, provozovatelem je od roku 1986 Oblastní muzeum Brandýs nad Labem (Stará Boleslav). Vila, ve které se nyní PJJ nachází, byla původně postavena jako Ladovo letní sídlo³.

Obecní úřad Hrusice je pod správou starosty obce Ladislava Tesaříka a obecního zastupitelstva. Kromě úředních místností je v objektu umístěna Obecní knihovna, Stálá výstava modelů Antonína Jedličky a od roku 2005 Informační centrum. Aktivity OÚ v návaznosti na Josefa Ladu jsou spojeny se snahou připravit návštěvníkům zajímavé atrakce v podobě dětského hřiště, busty slavného umělce či naučných stezek vážících se k pohádkám Josefa Lady a zvýšit tak turistický ruch v obci.

Hospoda „U Sejků“ se dočkala svého rozkvětu od roku 1912, kdy jí zakoupil pan Antonín Sejk se svou rodinou. Dnes vlastní hospodu jeho dcera Alena, provozuje ji nájemce⁴. Díky kresbám Josefa Lady, kterými je hospoda

vyzdobena, se stává lákadlem nejen pro místní obyvatele, ale především pro turisty.

Mateřská školka Hrusice funguje od listopadu 2005, jejím zřizovatelem je Obecní úřad Hrusice, školku navštěvuje cca 25 dětí, všechny s trvalým bydlištěm v Hrusicích⁵.

Obecní knihovna Hrusice je umístěna v prvním patře budovy Obecního úřadu Hrusice a je spravována obcí a jejím zastupitelstvem. Knihovna je otevřena každou neděli od 13:00 do 14:00 hodin. Její knižní fond čítá cca 3000 titulů a navštěvuje jí asi 40 registrovaných čtenářů (počet registrovaných čtenářů se rok od roku mění). Kromě vlastního fondu nabízí knihovna rovněž tituly z výměnných fondů *Husovy knihovny Říčany* a *Městské knihovny Benešov*⁶.

Data získána na základě vyhodnocení dotazníků umístěných v PJJL. (K dotazníkům více viz.metody.)

Metody:

Práce je mikroanalýzou, případovou studií. Data byla získávána **polostrukturnými** rozhovory s průvodkyněmi PJJL, se starostou obce, s knihovnicí, s ředitelkou mateřské školy, dětmi z mateřské školy a s provozovatelem hospody U Sejků. Klíčovými informátory jsou starosta obce a obě průvodkyně PJJL. Informátorům byly položeny dotazy, které lze shrnout do 4 baterií otázek:

- 1.) Dotazy týkající se informátorova vztahu k obci.
- 2.) Otázky zjišťující, jak tazatel vnímá osobnost Josefa Lady.
- 3.) Dotazy ohledně historie a prezentace Josefa Lady v rámci dané instituce.
- 4.) Zhodnocení vlastní práce v rámci dané instituce a prezentace slavného rodáka.

Dále byla použita metoda **zúčastněného pozorování**, výzkumník sledoval turisty během 45 minutové prohlídky v PJJ. Výzkumník šel s prohlídkou jednou ve všední den a jednou během víkendu (duben 2010). Během prohlídky sledoval, jaké si turisté kupují suvenýry, s kým přijíždějí, jak reagují na prohlídku a kam směřují poté, co opustí PJJ. Sledoval také výzdobu PJJ a přilehlé zahrady.

Dále výzkumník prošel obě naučné stezky Mikešovu cestu a cestu Pohádkové Hrusice (květen 2010), na nichž sledoval naučné tabule, texty na tabulích a okolí stezky. Dále byla navštívena Hospoda U Sejků (květen 2010), kde byl pozorován její interiér, vzhled jídelního lístku a reakce turistů. Taktéž byl navštíven Památník Josefa Lady (rok 2010), Obecní úřad, Mateřská škola a Obecní knihovna Hrusice, kde bylo pozorováno zařízení, především výzdoba v duchu motivů JL či další prvky jeho prezentace.

Další, jen okrajově užitou metodou, je **dotazníkové šetření**. Kvalitativní etnologické dotazníky byly k dispozici návštěvníkům Hrusic během letních měsíců (červen, červenec, srpen 2009) v Památníku Josefa Lady a v Informačním centru Hrusice. Dotazníky byli libovolně k dispozici všem přichozím turistům bez rozdílu věku a pohlaví s cedulkou, na níž byli žádáni o vyplnění; vyplněné dotazníky respondenti vhazovali do k tomu určené krabice. Dotazníky nelze zobecňovat na větší populaci, ale pouze na návštěvníky PJJ a IC, mnoho dalších turistů zajisté do Hrusic přijede, aniž by tato místa navštívila. Důvodem může být např. vstupné v PJJ, nevyhovující otevírací doba PJJ nebo IC, případně nevyhovující doba prohlídek (každou celou hodinu).

Otázky v dotazníku zjišťovaly, jak vzniklo povědomí o Hrusicích jako rodišti Josefa Lady; příčiny návštěvy informátora v Hrusicích; výchozí očekávání; reflexe prezentace Josefa Lady a jeho díla v Hrusicích; kontrast představy o JL a jeho díle s jeho prezentací v Hrusicích.

Rovněž okrajově byla užita **komparativní metoda** – výzkumník komparoval strategie, jak je v Hrusicích prezentován slavný rodák a reflexe této prezentace u návštěvníků v závislosti na účelu jejich návštěvy, jejich socioprofesionálním statusu a očekáváních, se kterými do Hrusic přijeli (Příloha č.2).

Výsledný text je *mikroanalýzou*, obsahuje *informace získané z literatury*, *informace o aktivitách* zmiňovaných Hrusických institucí získané z rozhovorů a studia materiálů a *data získaná z dotazníků*.

Práce docílí toho, že porovná různé způsoby prezentace a uchování Ladova odkazu prostřednictvím zmiňovaných institucí a jejich představy o tom, jak by chtěli být vnímáni očima návštěvníků, kteří do Hrusic za odkazem Josefa Lady jezdí. Okrajově se zaměří na výsledky dotazníkového šetření, které by mělo ukázat, jak se snaha o prezentaci slavného rodáka daří.

2. Osobnost národního umělce Josefa Lady (1887-1957) ve světle vybraných titulů odborné literatury

Josef Lada se narodil 17. prosince 1887 v Hrusicích do chudé rodiny vesnického ševce jako nejmladší ze čtyř sourozenců. Když byl starý sotva jeden rok, upadl na otcův knejp a oslepl na pravé oko. Tento handicap často bývá spojován s jeho stylem plochých obrázků⁷. Ladovo dětství, dospívání a počátky umělecké kariéry jsou detailně popsány v jeho autorských knihách *Kronice mého života* nebo ve *Vzpomínkách z dětství*.

Vliv dětství prožitého na vesnici, které Ladu ovlivnilo po zbytek života, popisuje Pavla Pečínková, autorka knihy *Josef Lada*⁸, následujícími slovy: „Ladovo venkovanství je ukryto hlouběji, neprojevuje se jen v motivech a tématech jeho prací, ale spočívá ve vztahu ke světu a k lidem, v jeho poctivosti, pravdivosti a prostotě. Ve všech svých životních peripetiích zůstal spojen s hodnotami venkovského „přírozeného světa“, s prostředím samozřejmých jistot i nutností, nezpochybněné hodnotové hierarchie a řádu života podřízeného přírodním zákonům.“⁹

Nejstarší dochovaný Ladův obrázek je motiv Hrusic z roku 1900, obrázek je kreslen v duchu dobových sentimentálních pohlednic, dle Pečínkové je obraz na chlapce ve věku třináct let až překvapivě kultivovaný¹⁰. Lada vystudoval Hrusickou obecní školu (1893-1901) a již v mladším věku se zajímal o obrázky zvířat, které se pak pokoušel kreslit. Velikým vzorem mu byl Mikoláš Aleš a později pak i obrázky Karla Ladislava Thumy⁷.

První, koho zaujal Ladův talent, byl farář Josef Růžička; sám se o kreslení zajímal a Ladovi poskytl první odborné školení. Ve čtrnácti letech odešel Lada z domova, aby se učil malířem pokojů, ale toto povolání nesplňovalo jeho představy, po měsíci se tedy vrátil zpět domů. Druhým učebním oborem, který už skutečně vystudoval, bylo knihařství u Jana Karáska v Praze v Ječné ulici

(1902-1905). Ve svých memoárech Lada líčí, jak pro něj byly první roky v učení trpké, už v této době trpěl malíř neurastením, kterou zdědil po matce. Tato nemoc se projevovala depresemi a psychickou labilitou, umělce doprovázela až do konce života⁷.

V učení se Lada poprvé seznámil se světem knih spojených s ilustracemi, díky knižním obálkám poznával tehdejší grafické projevy např. Maxe Švabinského, V.H Brunnera, F. Kysely, J. Bendy a dalších⁸.

V roce 1904 se Lada rozhodl obcházet se svými kresbami různá nakladatelství a první úspěch na sebe nenechal dlouho čekat. Než dostal výuční list, otisknul mu časopis „Máj“ první čtyři obrázky. Své pocity popisuje v *Kronice mého života* následujícími slovy: „Není divu, má radost z tohoto prvního úspěchu a prvního vystoupení na veřejnost byla nepopsatelná. Pořídil jsem si hned novou knihu pouze na reprodukce a ty čtyři první tisky do ní vlepil s touhou, aby byla brzy plná. (. . .) Za přijaté reprodukované kresby jsem dostal také honorář.“¹¹

Po vyučení opustil Josef Lada své řemeslo a rozhodl se studovat malířství na umělecko-průmyslové škole, ale bez finanční pomoci z domova studium nemohl dokončit, po půl roce tedy školu opustil a učil se sám. V tuto dobu maloval pro různé časopisy (*Neruda, Svítlna, Nový Neruda*)⁷.

Ladova první vydaná kniha s ilustracemi byla *Pobádka o Honzíkově a zlatovlasé Isole* od Jaroslava Havlíčka, kniha byla vydána v roce 1906, Ladovy bylo v té době pouhých devatenáct let. Podruhé tato kniha vyšla v roce 1998; obsahuje šest barevných a celou řadu černobílých ilustrací ve stylu secesního slohu. Tento umělecký styl ale nebyl Ladovy vlastní. Doprovodné obrázky sklidily u čtenářů úspěch, jméno ilustrátora ale uvedeno nebylo⁸.

Lada také pravidelně publikoval v *Humoristických listech*. V roce 1907 kreslil obálku a ilustrace pro publikaci *První máj* a seznámil se s Jaroslavem Haškem a spisovatelem anarchistického hnutí. Mezi jeho první obrazy malované kombinovanou technikou patří například *Zralé obilí* a *Žnec*⁸. V následujících letech publikuje v *Rašpli* a vídeňském *Die Musquete* a současně rozvíjí svou

knižně ilustrátorskou činnost. Roku 1909 se Lada stal ve svých dvaadvaceti letech redaktorem *Karikatur*, jejichž rozsah zpočátku obsahoval pouze čtyři listy, které Lada zvládal výtvarně pokrýt sám. „A již na těchto postavičkách, jež zaplňovaly stránky *Karikatur*, obdivujeme jejich různorodost. Typologie se neopakuje, každá z nich je jiná a nová.“¹²

Ve volných chvílích, které byly poměrně vzácné, jezdil malíř na *Mužský vrch*, kde se seznámil s malířem Panuškou, nebo do *Krušovic*, do krajiny malíře Václava Rabate. Jeho život a neutuchající inspirace však patřili jen jednomu místu – Hrusicím. „Těch zážitků zapsaných do vnímavé dětské duše za měsíčních letních nocí! Všechny dojmy byly tak silné a krásné, že si je malíř uchoval až do dospělého věku a odraz citlivého dětského srdce přenesl do svého uměleckého díla. Celá krajina kolem Hrusic nutí k zamyšlení, k zasnění; tátovi dávala trvalou inspiraci a zůstal jí do smrti věrný.“¹³

Roku 1911 vychází jeho první ilustrátorská kniha *Moje abeceda*, která je významná především proto, že je Ladovou první knížkou pro děti. Kromě obálky kniha obsahuje dvaadvacet barevných ilustrací. Podkladem pro knihu byly národní říkadla. Hned v roce následujícím počíná Lada publikovat do časopisu *Neslovanské sociálnědemokratické strany Koprivny*. Charakterově podobná kniha jako *Moje abeceda* je druhá Ladova knížka pro děti s názvem *Kalamajka* (1913). „Z uměleckého hlediska se dá říci, že hlavně v Abecedě a Kalamajce je již položen základ vyzrálého Ladova projevu.“¹³

Do konce první světové války pracoval Lada na časopiseckých kresbách i knižních ilustracích; roku 1917 vydává nejstarší soubor vlastních pohlednic a stává se spoluzakladatelem satirického časopisu *Šibeničky*. Spolupracoval také s Bassovým kabaretem *Červená sedma* a dále ilustroval knihy pro děti různých autorů. „V Ladových knížkách pro děti žijí děti v naivně pohádkovém společenství s domácími zvířaty. Zvířata se objevují v tématech, jako je kocour Mikeš a jeho společníci, i v ilustracích lidových říkadel, ve folklóru; v historickém vývoji tato prastará symbióza hraje významnou úlohu. Vesnický

život je Ladovy zdrojem scén v umělé a klasické pohádce, zobrazuje postavy pohádek v čisté vesnické prostotě bez příměsi pohádkového přepychu.“¹⁴

Roku 1920 se Ladovy kresby dočkali veřejné prezentace na společné výstavě *Kreslíři ze Šibeniček*. Následujícího roku (1921) navazuje spolupráce s nakladatelstvím *Melantrich* a publikuje v novinách *Venkov*, *Lidové noviny* a časopise *Rarab*, navrhuje také obálku Haškových *Osudů dobrého vojáka Švejka*. Ilustruje dílo Karla Havlíčka Borovského.

V červnu 1923 se oženil s Hanou Budějickou a téhož roku přijal členství v SVU *Mánes* a *Syndikátu výtvarných umělců československých*. Od roku 1924 si malíř v rodných Hrusicích pronajal letní byt, kam se vždy rád pravidelně vracel. V roce 1925 se stává redaktorem nedělní přílohy Českého slova *Kvítko z čertovy zahrádky*, v Synkově nakladatelství začínají vycházet Haškovy *Sebrané spisy* s Ladovými ilustracemi a narodila se mu první dcera – Alena. Roku 1926 se Lada dočkal první samostatné výstavy, a to v síni pražského Mánesa. V tomto roce vzniká kolekce černobílých ilustrací ke knize *Osudy dobrého vojáka Švejka*. V druhé polovině dvacátých let Lada vytvořil řadu obrazů ze života na českém venkově a volné tvorbě se pak věnoval po zbytek života⁷.

Jak dále píše Olič⁷, v roce 1928 se Lada stal podruhé otcem, narodila se mu dcera Eva, v této době se začíná zaměřovat hlavně na dětskou literaturu jako ilustrátor i spisovatel. Lada přijímal také zakázky propagačního charakteru, za zmínku stojí např. cyklus *Jak se dělají noviny* (1928) a soubor kreseb *Bez vody není života* (1937). Téhož roku vzniká jeden z obrazů později velmi proslavené série hospodských rvaček (*Tancovačka*). Lada se prosadil také v oblasti divadla, pro Národní divadlo v Praze vytvořil kostýmní návrhy pro *Strakonického dudáka* (1930), operu *Malířský nápad* (1933) a *V studni* (1934). Druhé samostatné výstavy se dočkal roku 1930 v *Krásné jizbě* v Praze, současně vzniká nejslavnější kniha pro děti, kterou se Josef Lada nesmazatelně zapsal do povědomí všech generací dětí, a to jako autor i ilustrátor, jedná se o knihu o mluvícím kocourkovi *O Mikešovi* (1933).

V letech 1935 až 1951 přichází Ladovo nejvýznamnější malířské období, tohoto roku namaloval Lada pro české vyslanectví v Paříži obraz *Triptych s českou krajinou* (dnes je majetkem pražské Národní galerie), v letech 1936-1937 dokončil čtyřdílný obrazový cyklus *Dětských her* (na jaře, v létě, na podzim, v zimě), objevuje se také Ladův motiv ponocného na obraze *Štědrovečerní noc* (1936). Roku 1937 vydává první pohádkové vyprávění *O chytré kmotře lišce*. Ilustroval knihu *Český Honza*, vydal vlastní knihu *Straky na vrbě* a realizoval scénické návrhy pro divadelní provedení hry *O kocouru Mikešovi*. Následujícího roku byla uspořádána Ladova velká retrospektivní výstava, která se na dlouho stala poslední veřejnou přehlídkou Ladova díla.

Co se týče období protektorátu, stojí z Ladovy tvorby za zmínku, jak píše Pečínková⁸, obraz *Hajného sen a Zvířata přezimují v hájovně* (1941), *Rvačka v hospodě* (1943) a mnoho obrazů zimních scenérií či vesnických zabijaček. Roku 1942 vycházejí Ladovy vzpomínky na dětství v „*Kronice mého života*“. „Stejně jako Lada – kreslíř a malíř, dokáže i Lada – spisovatel změkčit, převést na humornou notu každou ránu osudu. Na stránkách *Kroniky* se podrobně seznamujeme jak s jeho dětstvím, tak i s trnitou umělcovou cestou ve výtvarné oblasti, dozvídáme se o prvních literárních krocích, o redakční praxi v satirických časopisech, o malířské dráze vlastní i jeho přátel, o Haškovi, Mahelovi, Panuškově a jiných, o umělecké bohémě své doby. Její stránky jsou plné veselé i tragické bídy kumštýřů, černají se nezdary i pokořením, ale jsou také plné světla z dobrého srdce lidí. Ale hlavně je v ní nepřekonatelný a svérázný Ladův humor.“¹⁶

Na sklonku války Lada vytváří další obrazy, jakými jsou *Vláčení*, *Vesnice v Posázaví v zimě*, *Vodník v zimě*, *Krajina před bouří* a další. Roku 1945 postihla Ladu i celou rodinu tragédie, při náletech zahynula jeho mladší dcera Eva. Po konci války Lada ilustroval jen jednu knížku, *Doktora Bolíto* od Korneje Ivanovice Čukovského.

V roce 1946 opět vyšel Švejk s ilustracemi Josefa Lada a deset jiných knížek, které buď sám napsal, nebo ilustroval. 9.září 1947 byl vládou Československé republiky jmenován národním umělcem.

V padesátých letech se Lada dále věnuje převážně ilustrační a volné tvorbě. „Obecně platí o Ladově tvorbě totéž, co platí o tvorbě Alšově, Trnkově a všech velkých postavách našich výtvarných umělců: Patří stejně všem věkovým vrstvám národa, a zdá-li se nám u některých námětů, že nejsou určeny dětem, stává se právě jejich výtvarný odraz mostem, který pomáhá dětem přejít z jednoho věkového stupně do druhého. Ladova tvorba v syntéze slova a obrazu, přitom však s jasnou předností obrazu, vstoupila do základního fondu české dětské knihy.“¹⁷

V lednu 1951 zemřela Ladova manželka Hana, což se podepsalo na tématech obrazů *Smutná rusalka*, *Tichá noc*, *Vodník a havran*, *Tvrдый chléb*. Následujícího roku Lada vytváří scénické návrhy pro Dvořákovu operu *Čert a Káča*, ty byly ale odmítnuty. Mezi lety 1953-54 malíř pracuje na souboru barevných ilustrací pro *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*⁷.

Od roku 1955 se zhoršil umělcův zdravotní stav, přesto se mu podařilo dokončit soubor dvanácti obrazů sjednoceným formátem a zimními tématy. Roku 1956 vychází Seifertova sbírka *Chlapec a hvězdy* inspirována jeho obrazy. Téhož roku je dokončen hraný film *Dobrý voják Švejk*. Po srpnové přehlídce roku 1957 „Josef Lada a kniha“ byla připravována souborná výstava na Slovanském ostrově, které se Lada ovšem už nedožil, zemřel 14.prosince 1957⁸. „V Hrusicích vznikla jeho první kresba a není náhodou, že tu namaloval svou poslední. To léto 1957 ilustroval Drdovy České pohádky a kresba, nejsmutnější z celé knížky, je zvláštním osudovým zakončením celé jeho ilustrační tvorby: tulák unavený životem se vrací k rodné chalupě.“ Takto popisuje období malířových posledních dnů jeho dcera Alena v knize *Můj táta Josef Lada*¹⁸.

Co se týče umělcova stylu, první Ladovy ilustrace bychom jen s obtížemi poznali jako jeho vlastní. Ke svému, dnes již typickému, osobitému,

nenapodobitelnému výrazu dospíval postupně. Zpočátku Ladu ovlivňovali ilustrace Mikoláše Aleše a také umění spojované s jeho generací, tedy secese a symbolismus. Na Uměleckoprůmyslové škole navštěvoval ateliér profesorů F. Hofbauera a E. Dítěte, ale výuka ho nezaujala, protože zde neměl možnost hledat si uměleckou cestu po svém a svobodně se umělecky vyjadřovat. Odmítal napodobovat styl někoho jiného. Tato škola byla pro něj zklamáním, a proto ji nejen z finančních důvodů opustil. Ani styl kreseb, které vyšly v knize Jaroslava Havlíčka *Pobádka o Honzíčkovi a zlatovlasé Isole* mu nebyl vlastní. Plynulá křivka bez geometrické pravidelnosti a bez ostrých zlomů, ale také tvary zdobené mnoha ornamenty a násilná stylizace mu nebyli blízké. Jediný rys, který Ladu zaujal, byla secesní záliba v plošnosti, její pevné obrysy a bohatost barev⁷

Až v době jeho působení v Karikaturách se poprvé rýsuje jeho typický způsob kresby⁸. Vytváří různé typy lidských postav, uplatňuje svou vizuální paměť pro nesčetné pohyby osob a svým postavám dává osobitý humoristicky laděný výraz. Svůj kreslířský styl upevnil ve své první autorské knize *Moje abeceda* (1911). Ladovy obrázky obohacují knihu o veselý nádech, barevnost a výstižnost. V této knize se objevuje Ladova charakteristická obrysová čára; pevná v nasazení a přesto ohebná a přizpůsobivá¹⁹.

Tetiva¹⁹ dále píše, jak lze u Ladových kreseb rozlišit tři základní typy linky. První je silná, masivní čára dodávající postavám, předmětům atd. základní charakteristiku, je základem vznikající ilustrace. Druhým typem jsou čáry používané při zobrazení krajinného prvku. Třetím typem čar jsou slabé linky dokreslující různé detaily. Až do roku 1920 se v Ladově díle občas objevují secesní znaky (např. v ilustracích pro časopisy), ve větší míře se stále projevuje i vliv Mikoláše Aleše. Až po roce 1920 se Ladův rukopis ustálil a vystříbil do jeho typické pevné, nezaměnitelné a nenapodobitelné linky, kterou dnes tolik obdivujeme.

„Josef Lada, umělec nelíčený a nanejvýš upřímný, se utíkal vědomě jen do svého dětství. Viděl je ostře i poeticky a ve vzpomínkách si je stále osvěžoval. Když celá jeho generace získávala podněty z kubismu, expresionismu a jinde ve sférách světového umění, Josef Lada putoval za celistvými dojmy do svého dětského světa.“²⁰

Umělcův vztah k realitě popisuje v závěru své knihy Pečínková následujícími slovy. „Interpretace Ladova vztahu k realitě se většinou opírají o pasáž z *Kroniky mého života*, kde maminka malého Josefa napomíná, aby kreslil jen to, co opravdu viděl. Odtud se vyvozuje závěr, že zůstal mamčiným slovům a celý život vlastně kreslil a maloval, co důvěrně znal a prožil jako dítě. Ladovy obrázky skutečně z dětských zážitků hodně vycházejí, ale nenajdeme v nich pouze to, co skutečně viděl, daleko častěji ukazují, co na světě nenašel a co mu chybí.“

Autorské knihy Josefa Lady¹⁹:

Kalamajka (1913), Erbenova národní říkadla (1921); Ezopské bajky (1931); O Mikešovi. Příhody kocourka, který mluvil (1934); Do světa. O kocourkovi Mikešovi kniha druhá (1935); Cirkus Mikeš a Kludský. Třetí kniha o kocourkovi, který mluvil (1936); Zlatý domov. Čtvrtá kniha o kocourkovi, který mluvil (1936); Vzpomínky z dětství (1937); Bubáci a hastrmani (1939), Pohádky naruby (1939); Kromika mého života (1942), Nezbedné pohádky (1946), Josef Lada dětem (1952); Z Ladovy zahrádky (1968); O statečném králíčkovi (1969); Ladovy pohádky (1970).

Ilustrace ke knihám jiných autorů¹⁹:

Jiří Mahen: Dvanáct pohádek (1918); Václav Říha: Dvanáct pohádek z onoho světa (1921); Josef Š. Kubín: Kniha pohádek pro dospělejší mládež (1924); Marie Majerová: Zázračná hodinka (1924); Božena Němcová: Národní pohádky (1926); Václav Řezáč: Fidlovačka (1933); Carlo Collodi: Otesánek

(1940); Jiří Horák: Český Honza (1940); Korněj Čukovskij: Doktor Bolíto (1946); Jiří Mahen: Co mi liška vyprávěla (1947); Karel J.Erben: Pohádky (1953); Karel Havlíček Borovský: Výbor z díla (1954); Karel Plicka – František Volf: U maminky (1956); Jaroslav Seifert: Chlapec a hvězdy (1956); Jan Drda: České pohádky (1958).

3. Obec Hrusice

3.1 Základní údaje o obci

Obec Hrusice se nachází 35 km jihovýchodně od Prahy. Katastrální území Hrusic čítá 543 ha²². K roku 2004 bylo v Hrusicích evidováno 480 obyvatel. Co se týče věkové struktury, mládež ve věku do 18 let tvoří 24 %, občané produktivního věku 58 % a důchodci 18 % z celkového počtu obyvatel. Nejsilnějšími věkovými skupinami jsou obyvatelé ve věku 16 - 25 let a 46 - 55 let.⁴

K datu 31. prosince 2004 bylo v Hrusicích evidováno celkem 205 popisných čísel domů, z toho 152 trvale obývaných domů, 53 domů určených k rekreaci, 8 domů určených pro občanskou vybavenost a 3 rekolaudované domy. V hlavní rekreační sezóně se počet obyvatel žijících na katastru obce Hrusice prudce zvyšuje, protože v jejím okolí stojí celkem 412 chat seskupených v mnoha chatových osadách.

Také počet obyvatel se v Hrusicích v posledních letech rok od roku zvyšuje, rostoucí počet obyvatel je způsoben především výstavbou nových domů a přistěhovalectvím, než-li vysokou porodností

3.2 Historický vývoj obce

Název obce lze vysvětlit ze dvou hledisek. První hledisko vysvětluje název obce odvozeného z původního názvu, kterého se užívalo až do 19.století, „Hrušice“ jako odvozené z pojmenování „ves lidí Hrušových“. „Hruša“ byl název používaný pro hlavu rodiny nebo zakladatele osady. Slovo pochází ze starobylého výrazu „hruše“ nebo „hrušě“, tedy ovocný hruškový strom.

Druhý výklad názvu obce se objevil v publikaci popisující obce v říčanském okrese ze 30.let 20. století. Tento výklad odvozuje název obce od slova „hrus“, což je popel, který zůstává po odklizení mířů na pálení dřevěného uhlí. Tento

výklad se v posledních letech objevuje v různých brožurách a kronikách častěji²⁴.

Autor knihy²⁴, ze které tato kapitola čerpá, není o tomto výkladu přesvědčen; což vysvětluje následovně: „Dřevěné uhlí se pálilo na mnoha a mnoha místech a „hrus“ nebyl něčím neobvyklým. Z toho by vyplývalo, že by místní jméno Hrusice mělo být poměrně časté. Jak již víme, obce stejného jména jsou v Čechách pouze dvě. Navíc výklad tohoto typu nijak nezohledňuje a nerespektuje i dlouhou dobu užívaný tvar Hrušice.“²⁵

Třetí výklad lze opět nalézt ve zmiňovaném popisu obcí říčanského okresu, podle něhož může být jméno Hrusic odvozeno od jména zakladatele rodu Hruse, členové tohoto rodu by byli označováni „Hrusici“. Tato jména ovšem byla příznačná pro velké sídelní útvary a nikoli pro malé osady. Z předchozího výkladu tedy vyplývá, že nejbližší pravdě je první výklad, který rovněž nasvědčuje o starobylosti obce.

Dějiny obce nelze opřít o důvěryhodné a spolehlivé podklady, o počátcích historického vývoje obce, se tedy lze jen dohadovat. Oblast dnešního katastrálního území obce byla zřejmě trvale osídlena během 10. či 11.století. Lokalita obce spadala pod správu rodu Přemyslovců, do oblasti dnešního horusického katastru však mohlo zasahovat i území významného slovanského kmene ze Středních Čech – Zličanů. V první polovině 10.století se rod Přemyslovců pokoušel zlomit moc Zličanů, avšak bezvysledně. Rod Zličanů později převzal rod Slavníkovců, ve středních Čechách tedy vyrostl rival ohrožující postavení přemyslovského rodu. Teprve roku 995, po vyvraždění rodu Slavníkovců, obec dostává prvního přemyslovského kastelána²⁴.

V období raného středověku v českých zemích bylo charakteristické, že územní celek byl ve vlastnictví a pod správou knížecího rodu, ve kterém pravomoc přecházela z otce na syna. Kníže spravoval svěřené území prostřednictvím kastelánů a úředníků. Během 12.století přecházejí tyto povinnosti na šlechtické

rody, které získávají na základě lenního vztahu drobnější držby půdy. Leníci na jim svěřených území upevňovali svou moc prostřednictvím staveb v podobě křesťanských svatyní; takto vznikaly pravděpodobně i první sakrální stavby v Hrusicích.

Výše uvedený výklad se opírá spíše o dohady, první písemná zmínka o Hrusicích pochází z počátku 14.století a váže se k roku 1205. Jedná se o listinu obsahující výnos českého krále Přemysla Otakara I. vydaný v Praze 17.ledna 1205. Historické prameny ze 13.století, které by sledovaly vývoj obce, nejsou k dispozici, záchytný bod představuje vznik kamenné sakrální stavby, jejíž části jsou dodnes skryty v budově kostela sv.Václava, tato stavba je datována do poloviny 13.století. Majitel a pán tohoto majetku ve 13.století není znám. Ve druhé polovině 13.století vzrůstá v této oblasti hospodářská a politická moc některých šlechtických rodů např. Benešovců a panů ze Zlenic.

V první polovině 14.století Hrusice pravděpodobně náležely k majetku právě panů ze Zlenic, jejichž majetek přešel na pány z Dubé (druhá polovina 14.století). V letech 1361-1394 vykonával funkci nejvyššího zemského sudího Ondřej st. z Dubé, který dostal jako léno do svého držení hrad Zlenice a přilehlé vesnice, jejichž součástí Hrusice byly. Po smrti Ondřeje st. z Dubé majetek připadl královské komoře českého krále Václava IV. V následujících letech Zlenice a přilehlé okolí často měnily majitele²⁴.

Během husitských válek se hrad Zlenice dostal do držení rodu pánu z Postupic, v té době už postupně chátral a ztratil svou funkci správního centra celé majetkové držby. Za panování krále Jiřího z Poděbrad hrad Zlenice, stejně jako mnohá další sídla v oblasti středního Posázaví, v důsledku častých lokálních válek „zpuštěl“ úplně. Hrusice zůstaly součástí hradeckého panství (později panství Komorní Hrádek) jako poddanská ves až do roku 1848.

Od roku 1465 se tedy Hrusice objevují v listinných záznamech jako součást Hrádku, která v následujících letech opět často měnila majitele. V 16.století se stal pánem nad poddanskými Hrusicemi Albrecht Rendl z Oušavy a na

Myšlíně.²⁶ Po jeho smrti se hrádecké panství stalo majetkem pánu rodu z Kunštátu, dále Jaroslava ze Šelberka a dalších. Významní majitelé panství, kteří stojí za bližší zmínku, byly Vajdštejnové, kteří spravovali vsi až do roku 1733. Dále se stal majiteli panství rod říšských hrabat Khevenhüllerů, který byl poslední panskou vrchností až do roku 1848, kdy se z Hrusic stala samosprávná obec.

Roku 1848 vstoupila obec do zcela nové fáze politických dějin, nové uspořádání obce však vznikalo postupně a ne vždy bylo bez problémů. Hlavou obce byl starosta, který spravoval všechny obecní záležitosti. Starosta byl odpovědný vůči vyšším orgánům státní správy a obecnímu zastupitelstvu. Autor *Knihy o Hrusicích*²⁷ se k osobám starostů v obci vyjadřuje následovně: „Zdá se, že obci Hrusice byl v tomto směru osud příznivě nakloněn, neboť v jejím čele povětšinou stanuli vysoce vážení, uvážliví mužové, výborní hospodáři a moudří správci obecních záležitostí. I proto se obec začala velice dobře rozvíjet po všech stránkách vnitřního života obce (...)“.²⁸ Obec tedy v tomto období prožívala „dobré časy“ svého rozvoje. Do jejího fungování zasáhly až události první světové války v letech 1914-1918 a období Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939-1945.

Předzvěstí následných událostí byl příjezd českých dětí z oblastí vysídlených Sudet (6.prosince 1938), jichž se ujali hrusičtí občané. V roce 1940 proběhlo v obci první válečné rekvírování domácích a užitkových zvířat. V roce 1942 se staly Hrusice útočištěm dalších vystěhovalců, tentokrát z oblastí nedalekého Neveklovska. Téhož roku byli hrusičtí občané nasazeni na nucené práce v německé říši a ani perzekuci se někteří nevyhnuli.²⁷

Po skončení II.světové války se ujaly správy nad obcí národní výbory, které po roce 1948 zcela ovládli příslušníci komunistické strany. Nové ekonomické a politické uspořádání společnosti se projevilo i na životě v obci. „Pestrost a zajímavost veřejného života v obci byla poměrně záhy sevřena do uniformy

tzv. Národní fronty, v níž rozhodující úlohu „nenarušitelně“ hrála místní organizace Komunistické strany Československa.“²⁹

Po tzv. sametové revoluci v roce 1989 došlo v obci k dalším zásadním změnám, konaly se opět svobodné volby do obecních zastupitelstev (v Hrusicích s velice vysokou účastí), na jejichž konci stanul v čele obce jako starosta Ladislav Tesařík, který tuto funkci vykonává doposud.

Foto: Restaurovaný dům č.p 3, Hrusice 5.6 2011
Autor: Tereza Svobodová

3.3 Současnost obce

Po roce 1989 se obec začala velice rychle proměňovat, Hrusice byly plynofikovány, byl vybudován obecní vodovod s vlastním zdrojem vody, vodojemy, opraveny místní komunikace, postaveny obecní byty a zavedena telefonní síť. Zlepšil se také stav elektrických rozvodů v obci a nelze opominout první drobné podnikatele a soukromé hospodaření na zemědělské půdě².

K současnému datu bylo v Hrusicích postaveno více jak 100 rodinných domů³⁰ a během roku 2011 probíhá kanalizace celé obce, obec tedy prochází rychlým vývojem. Ale i přes tento vývoj si zachovává původní starobylost tvář

prostřednictvím kulturních památek v obci, např. kostela sv.Václava či domků postavených ve stylu selského baroka.

V posledních letech se mnohé aktivity zastupitelstva obce v čele se starostou zaměřují na oblast turistického a cestovního ruchu v obci a s tím související snahu pečovat o uchování díla a odkazu na svého slavného rodáka malíře a spisovatele Josefa Ladu (více viz. kapitola 4).

Foto: Kostel sv.Václava, Hrusice 5.6 2011
Autor: Tereza Svobodová

4. Prezentace Josefa Lady prostřednictvím vybraných institucí v obci Hrusice

4.1 Obecní úřad Hrusice

4.1.1 Jak se vyvíjel vztah rodné obce ke slavnému rodákovi

Vztah rodné obce ke slavnému rodákovi se začal formovat až po Ladově smrti, a ani v té době nebyl vždy jednoznačný. Prvním krokem, který obec učinila, prostřednictvím jedním z jejích spolků, bylo umístění pamětní desky na dům, kde Josef Lada vyrůstal se svou rodinou. Pamětní deska měla dát najevo vztah obce k Josefu Ladovi, ale tento krok zůstal na dlouhou dobu jedinou aktivitou, která se vázala ke jménu slavného rodáka.

Další výrazný krok učinila obec během 60.let, kdy byl zakoupen Ladův obraz „Jaro“ z roku 1941³¹. Tento obraz měla obec ve svém vlastnictví až do roku 2009, zmiňovaného roku byl obraz ukraden přímo z budovy Obecního úřadu. Zasluhou Policie ČR byl obraz v dubnu roku 2010, za necelé 4 měsíce po krádeži, nalezen a v současné době je umístěn v trezoru Obecního úřadu Hrusice.

Obrazy Josefa Lady dosahují stotisícové hodnoty, stávají se tedy často předmětem nežádoucího zájmu ze strany překupníků a lupičů. Památník Josefa Lady byl během své působnosti vykraden celkem třikrát³².

Dnešní Památník Josefa Lady, dům č.p 115 tzv. Ladovu vilu darovala malířova dcera Alena v roce 1962 státu s přáním, aby dům sloužil jako památník na slavného umělce. Od tohoto roku uběhlo dlouhých 10 let než byla zřízena alespoň provizorní Pamětní síň J.Lady. Skromná expozice, umístěna pouze v jedné místnosti, se stala často navštěvovaným místem, což vyvolalo potřebu Ladův odkaz rozšířit. Během 80.let minulého století byl dán objekt tzv. Ladovy vily do správy dnešního Oblastního muzea Praha-východ se sídlem v Brandýse

nad Labem. Objekt prošel rekonstrukcí a jako Památník Josefa Lady v Hrusicích byl za účasti Aleny Ladové otevřen 18. června 1986.

Na následující rok připadla dvě Ladova kulatá výročí: 100.výročí malířova narození a 30.výročí jeho úmrtí; navíc výročí 100 let od Ladova úmrtí bylo tohoto roku zařazeno do seznamu výročí připomínaných světovou organizací UNESCO, malířova proslulost tedy přesáhla hranice tehdejšího Československa. Rok 1987 byl tehdeším místním národním výborem označen jako „Ladův rok v Hrusicích“. Tohoto roku se konaly různé akce v duchu vzpomínek na Josefa Ladu – položení kytic a věnců na malířův hrob na Olšanech, sportovní klání, kulturní akce a pořady a vydání zvláštního čísla místního časopisu *Hlas Hrusic*. Iniciováno bylo také vydání stříbrných pamětních mincí (ve spolupráci se Státní bankou Československou), tyto mince jsou dodnes předmětem zájmu sběratelů. Byla vydána také pamětní medaile, vyrobena příležitostná razítka, nová série pohlednic a publikace s názvem „Vítejte v Hrusicích“, kterou zajišťovalo Okresní muzeum Praha-východ³¹.

V následujícím desetiletí se dále rozvíjely mnohé další aktivity – na okraji obce byly nainstalovány vítací tabule s obrázky Josefa Lady, naproti Sejkově hospodě byla umístěna rozměrná orientační tabule rovněž s motivy obrázků Josefa Lady. Dále byla restaurovaná pamětní deska na domě stojícím v místě, kde stával malířův rodný dům. 13.srpna 1944 byla zahájena v budově Obecního úřadu výstava Antonína Jedličky, představující modely domů v Hrusicích v době Ladova dětství. Výstava pod názvem „Stálá výstava modelů Antonína Jedličky“ funguje dodnes a zvláště v letních měsících zaznamenává velkou návštěvnost.

Velkým krokem ze strany obce bylo roku 1993 umístění busty Josefa Lady v parku před Obecním úřadem. Slavnostní odhalení busty se konalo 22.dubna 1998.

Je zřejmé, že za posledních 15 let se vztah rodné obce ke slavnému rodákovi podstatně změnil, tomu napovídají i další aktivity Obecního úřadu, např.

vydávání příležitostných brožurek, na jejichž stránkách jsou mnoha způsoby vyjádřeny zajímavosti a motivy charakterizující obec a její vztah k Josefu Ladovi (publikace připravuje dr.R.Khel, CSc., neperiodicky vydává Obecní úřad Hrusice). Ladovská témata nejsou opomenuta ani v místním časopise „Hlasu Hrusic“, kde jsou úspěchy a zajímavosti z malířova života stále udržována v povědomí občanů³¹.

Návštěvník obce dnes na každém kroku narazí na odkaz Josefa Lady ať už v podobě busty, pamětní desky na místě, kde stával malířův rodný dům či návštěvou Památníku Josefa Lady nebo hospody U Sejků. Autor „Knihy o Hrusicích“, ze které je čerpán tento výklad, shrnuje vztah obce ke slavnému rodákovi následujícími slovy: „...neboť každá obec, městečko či město by si mělo vážit těch, kteří se tolik zasloužili o známost jeho jména a kteří ho svým dílem proslavili prakticky po celém světě. Vždyť vykonali pro své rodné místo ničím nenahraditelné a jen obtížně docenitelné skutky.“³³

Foto: Obecní úřad Hrusice, Hrusice 5.6 2011, autor: Tereza Svobodová

4.1.2 Prezentace slavného rodáka prostřednictvím aktivit Obecního úřadu Hrusice

Hrusice mají rozpočet 5 000 000 Kč ročně, na prezentaci Josefa Lady ročně vynaloží 20 000 Kč, především na prezentaci do časopisů a na kulturní akce (např. koncerty). Dle slov starosty obce více financí do prezentace není třeba investovat, reklama se často nabízí sama. Prezentace slavného rodáka probíhá prostřednictvím aktivit OÚ v několika rovinách:

- 1.) *Mediální prezentace.* Hrusice jako obec jsou prezentovány v tisku, televizi i na internetu (viz. Příloha 3). Hrusice jsou prezentovány v mnoha brožurkách, mnohé z nich jsou vydávány Obecním úřadem nebo ve spolupráci s Obecním úřadem. Hrusice jsou inzerované také v periodikách *Tipy na výlety* z Edice turistických průvodců Střední Čechy, v *Dovolené pro vás*, *Rodina a škola* a dalších. Brožurky o Hrusicích jsou vydávány v angličtině i němčině a dostupné jsou v informačních centrech, školách či rozdávány na akcích spojených s Josefem Ladou. Starosta obce Ladislav Tesařík uvedl, že lidé o Hrusicích díky televizi, rádiu, tisku a internetu všeobecně ví, s čímž je spokojen a domnívá se, že více je připomínat není třeba².
- 2.) *Kulturní akce.* Obec jako taková je členskou obcí *Ladova kraje*, tudíž se stává partnerem jakékoliv akce konající se v duchu Josefa Lady³⁴.

Foto: Busta Josefa Lady umístěná v parku před OÚ, Hrusice 5.6 2011, autor: Tereza Svobodová

3.) *Pamětní místa.* V Hrusicích je umístěna od roku 1998, v parku před budovou obecního úřadu, busta Josefa Lady, která je velkým lákadlem pro turisty.

V obci je též možné vidět místo, kde stával rodný dům Josefa Lady. Na objektu, kde dům stával, je umístěná pamětní deska. V rámci tras *Mikešova cesta* a *cesta Pohádkové Hrusice* lze vidět místa známá z pohádek a obrazů Josefa Lady, např. Hubáčovský rybník (jenž se stal inspirací pro Ladův obraz *Vodník v zimě* či pohádkovou knihu *Bubáci a hastrmani*), Jedličkovu louži či Šmejkaluku (místo rovněž známé z knihy *Bubáci a hastrmani*). Tato místa zvyšují zájem turistů navštívit obec a „ponořit“ se do Ladových pohádek a do časů jeho mládí stráveného v Hrusicích.

4.) *Zábavní aktivity.* Během celého kalendářního roku se v obci koná několik zábavních akcí připomínajících Ladu. Obec pořádá pro děti soutěže v malování - vždy na některé z témat obrázků Josefa Lady (např. *Ladovská zima* v Hrusicích), dále se v Hrusicích každoročně koná *Ladovská zabíjačka* a jednou za půl roku zde vystupuje divadelní soubor *Habaděj*, který hraje pohádky od Josefa Lady (např. *Líný Honza*). Všeobecně jsou zde ambice spojovat veškeré kulturní akce se jménem Josefa Lady.

5.) *Upomínkové předměty.* Obecní úřad vydává známky, pohlednice, pamětní listy a mince – vše ve spojitosti se jménem a tvorbou slavného rodáka. Upomínkové předměty jsou nabízeny návštěvníkům v rámci Informačního centra (více viz.níže).

6.) *Naučné stezky*. V Hrusicích jako další z atrakcí pro turisty fungují dvě naučné stezky – *Mikešova cesta* (pod správou Ladova kraje) a cesta *Pohádkové Hrusice* (pod správou Obecního úřadu Hrusice).

Stezka s názvem *Mikešova cesta* je dlouhá zhruba 17 km a vede z Hrusic do Informačního centra Říčany, měla by kopírovat cestu, na kterou se vydal kocour Mikeš do světa, když rozbil babiččin krajáč. Vzhledem k délce trasy je stezka vhodná především pro cykloturistiku.

Turisté mají možnost projít několik míst, kde mohou získat razítka do průvodcovské brožury, na trase jsou umístěny informační tabule, které přibližují příhody kocoura Mikeše na jeho dobrodružné cestě. Stezku je možno projít v každém ročním období. V květnu každého roku se tento pochod koná hromadně, letos bude pořádán již 7.ročník. Partnerem této akce je rádio Blaník, což je pro Hrusice největší reklama. Informace o této akci je možné získat na internetových stránkách Ladova kraje nebo Hrusic, vychází také v *Hlasu Hrusic*, v *In Prague* a místních denících. Této akce se zúčastňuje tradičně přes 2000 lidí².

Druhou stezkou v Hrusicích je stezka s názvem *Pohádkové Hrusice*. Stezka funguje v Hrusicích 5.rokem, poprvé ji bylo možno projít 20.května 2006 při příležitosti *Pochodu kocoura Mikeše*, kdy byla „vymyšlena“ panem starostou jako alternativa k *Cestě kocoura Mikeše*, která je dlouhá kolem 17 km a není tedy ideální pro menší děti. Cesta Pohádkové Hrusice je výrazně kratší, zhruba kolem 3 km a je rozložena po okolí Hrusic.

V sezóně, tedy od dubna do prosince, je možné vyzvednout si v Informačním centru Hrusice leták, který obsahuje otázky k příslušným tabulím, např. kolik je na obrázku (tabule Hubáčovský rybník) hrnečků na dušičky? Jaká zvířátka jsou na obrázku (tabule Obecní pastouška)? atp. Po zapsání správných odpovědí do letáku, obdrží absolventi trasy v Informačním centru dárek. Mimo sezónu je možné projít cestu „mimo soutěž“.

7.) *Informační centrum.* Obecní úřad provozuje od srpna 2005 *Informační centrum*, které se stalo významnou součástí prezentace Josefa Lady v Hrusicích. Informační centrum je umístěno v budově Obecního úřadu poblíž parkoviště, turisté tedy nejčastěji zavítají při své návštěvě nejprve sem. V Informačním centru je možné získat informace o otevírací době PJJL a o dalších zajímavých turistických atrakcích v okolí. Je zde také možné zakoupit mnoho upomínkových předmětů pojících se Josefem Ladovi a jeho dílu (např. pohlednice s motivy obrázků Josefa Lady, pamětní listy, knihy psané nebo ilustrované Josefem Ladou, kalendáře s Ladovými obrázky, betlémy, pexeso a mnoho jiných (Příloha č.4).

Informační centrum je otevřeno od dubna do června během víkendů (sobota 9:00-17:00, neděle 9:00-13:00), v červenci a srpnu od středy do neděle (9:00-17:00) a od září do prosince opět během víkendů. Ve stejné době jako Informační centrum funguje v budově *Stálá výstava modelů Antonína Jedličky*. Modely představují obec v době Ladova života; jedná se o modely např. Ladova rodného domku, kostela sv.Václava nebo Hrusické návsi.

8.) *Další aktivity obce.* Jako další „lákadlo“ pro turisty, zde byla nedávno (v roce 2009) zřízena Poštovna, což je přínosné, protože pokud turisté odesílají pohledy svým známým, dostanou razítko z Hrusic a ne z nejbližší pošty ze Senohrab.

Co se týče návštěvnosti, pan Tesařík uvádí za rok 2008 počet zhruba 20 000 návštěvníků, což je údaj doložený dle prodaných vstupenek v Památníku Josefa Lady; ale samozřejmě do Hrusic zavítají i lidé, kteří v muzeu již byli nebo v době, kdy je muzeum zavřeno, skutečný počet návštěvníků může být tedy až dvojnásobný.

Obecní úřad Hrusice se v posledních letech mnohými svými aktivitami zaměřuje na rozvoj turistického a cestovního ruchu; snaží zvýšit návštěvnost obce a zajistit, aby se sem lidé, nejlépe každý rok, v sezóně i mimo ní, vraceli. Svými aktivitami umožňuje rozvoj místních obchodníků a poskytování kvalitnějších služeb. Obec se také snaží, aby se o Hrusicích neustále mluvilo a neustále byly připomínány v tisku, televizi i na internetu a staly se častým cílem školních zájezdů i rodin s dětmi ad.

Účel aktivit OÚ není zcela nezištný, úlohu hraje i ekonomická stránka, tedy prosperita obce a místních živnostníků. Obec záměrně vytváří prestižní turistické aktivity, čímž se snaží přilákat pozornost potenciálních turistů z celé ČR i zahraničí.

4.2 Památník Josefa Lady

4.2.1 Popis

Zřizovatelem *Památníku Josefa Lady a jeho dcery Aleny* (dále jen P JL) je Středočeský kraj, provozovatelem je od roku 1986 *Oblastní muzeum Brandýs nad Labem* (Stará Boleslav). Vila, ve které se nyní P JL nachází, byla původně postavena jako Ladovo letní sídlo. Vilu po otci zdědila dcera Alena, která ji roku 1962 věnovala státu. Krátký čas využívalo vilu jako rekreační středisko nakladatelství *Albatros*. V roce 1986 zde byl okresním úřadem pro Prahu-východ zřízen dnešní Památník, expozice byla otevřena 18.června za účasti Aleny Ladové a jejího manžela Jana Vrány. V roce 1990 byla Aleně nabízena vila k vrácení, ale ona nabídku odmítla s tím, že vila slouží jako památník jejího otce; dobrovolně ji tedy přenechala státu³⁵.

Památník Josefa Lady (dům č.p 115) má rozpočet 40 000 Kč měsíčně, tedy zhruba půl milionu Kč ročně. Z tohoto rozpočtu jsou pokryty platy, provoz, energie, údržby, opravy a nákup zboží (upomínkových předmětů). Co se týče provozu, po finanční stránce se investice nevrátí, ale vrátí se tím, že Josef Lada jako takový, je prezentován a uchováván v paměti jak obyvatel Hrusic, tak minulých i budoucích návštěvníků. P JL je jediná stálá výstava Ladovy tvorby v celé ČR.³²

Památník Josefa Lady je postaven na konci Hrusic nedaleko dálnice. Stojí uprostřed rozlehlé zahrady plné stromů, keřů, laviček a chodníků. V zahradě jsou v teplých měsících umístěné atrakce pro děti, což zkracuje čas čekání na prohlídku. Na zahradě jsou velké lípy – Alena a Eva, které Josef Lada zasadil na počest svých dcer. Dovnitř muzea se vchází přes menší prosklenou místnost, která slouží jako čekárna v chladnějších měsících (Prohlídky začínají každou celou hodinu, o víkendech každou půl hodinu, může se tedy stát, že návštěvník musí na prohlídku čekat až 20 minut.) V čekárně jsou menší sedáky a na stole řada letáků lákajících ke kulturním akcím v okolí. Z čekárny se

prochází druhými dveřmi do pokladny, tyto dveře jsou obvykle zamčené, paní průvodkyně je otevírá až těsně před začátkem prohlídky.

Místnost, kde se prodávají vstupenky, byla nedávno rekonstruována, návštěvníci tedy vejdou do prosvětlené místnosti vybavené prosklenými skříněmi, ve kterých jsou vystavené různé upomínkové předměty. V této místnosti se návštěvníci poprvé setkávají s Ladou, především s jeho reprodukcemi, které jsou nabízené k prodeji. Výzdoba místnosti i nabízené předměty jsou orientovány především na dětského návštěvníka, o čemž svědčí např. vystavený plyšový kocour Mikeš, pexeso, karty, píšťalky apod. Pro dospělého návštěvníka jsou zde k zakoupení reprodukce nebo knihy.

V PJJL je možné zakoupit spoustu upomínkových předmětů, mimo výše zmiňovaných např. omalovánky, pohlednice, letáky, hrnky atp. (Příloha č.5). Množství a rozmanitost nabízených předmětů svědčí o tom, že Ladovský průmysl je výhodným obchodním produktem.

Poté, co si návštěvníci zakoupí vstupenku, následuje samotná prohlídka. V první místnosti se nacházejí umělcovy osobní věci, fotografie z jeho života a mládí, na zdi visí výuční list (vyučen byl knihařem), obrázky a skleněná vitrína, na níž je nakreslen Josef Lada kouřící dýmku; podobnou vitrínu lze nalézt v každé další místnosti, mění se jen motiv obrazu.

Druhá místnost se nachází v prvním patře, kam následuje prohlídka, tato místnost je zasvěcena Švejkovi, postavě, které dal Jaroslav Hašek charakter a Josef Lada tvář. Místnost je malá, světlá a původně sloužila jako dětský pokojíček Ladovým dcerám Aleně a Evě. Ihned po vstupu do místnosti upoutá papírová hlava vojáka Švejka. Místnost je opět vyzdobena obrázky na všech stěnách, tentokrát s tematikou doprovázející knihu *Osudy dobrého vojáka Švejka*. Uprostřed místnosti je vitrína, ve které je kromě jiného portrét Jaroslava Haška kreslený Ladou. Ve vitrínách na zdech jsou narovnané výtisky *Osudů dobrého vojáka Švejka* všechny ilustrované Ladou. (Jako kuriozita je ve vitríně vystaven účet, jenž vypsál Jaroslav Hašek příteli za služby, které mu poskytl po

prohýřené noci, jedná se např o osm odnesení pana Lady na záchod, navléknutí punčoch, dávání obkládků na hlavu - celková suma za podobné služby činí 38,50Kč, což je na tehdejší dobu značná částka).

Třetí místnost je největší z celého domu (bývalá Ladova pracovna); dekorace koček prozrazují, že je zaměřena na jednu z nejoblíbenějších Ladových postav – kocoura *Mikeše* a také na další pohádkové knížky, kterých je Lada autorem. Tato místnost je orientována hlavně na děti. Ve vitrínách nalezneme knihy o kocouru Mikešovi ve světových jazycích (španělské, čínské, ruské, německé, anglické atp.) I přes tituly knih *Kater Mikesch* nebo *el Gato Mikesch*, Ladovy kresby na knihách číší známou tematikou české vesnice.

Čtvrtá místnost je zasvěcena knihám, které Josef Lada ilustroval. Ve vitrínách je nespočet knih od různých autorů. Na zdech visí obrazy ze známých pohádek (Hrnečku vař, Sněhurka, Smolíček Pacholíček). V rohu místnosti visí Ladův nejznámější obraz *Hospodská rvačka*. V této místnosti se připomíná to, že Ladovy obrázky byly vystavované a prezentované i v jiných státech.

Poslední místnost je věnována životě a dílu Aleny Ladové, která byla méně úspěšnou malířkou než otec, ale přesto velmi oblíbená jako dětská ilustrátorka. Místnost oproti předešlým nejvíce zaplněná a kachlíková bílá kamna prozrazují, že sloužila jako příruční kuchyňka. Na zdech visí obrázky zvířat a podobizna Josefa Lady (Alena ho zvětčila, jak leží s knihou na gauči a kouří svou oblíbenou dýmku). V prosklených vitrínách jsou k vidění fotografie z Alenina života nebo její malířské potřeby, ve vitrínách na zdech jsou knihy (Aleniny obrázky se nepodobají těm Ladovým, ale přesto našli u dětí ohlas). Zajímavý je obraz v rohu na zdi, na němž je portrét Josefa Lady nakreslen Alenou v pouhých pěti letech, vspělost obrázku svědčí o jejím nadání.

Chodby památníku, schody i každá místnost je plná obrázků, pohádkových postav a květin. Po skončení prohlídky jsou návštěvníci opět zavedeni do místnosti s upomínkovými předměty, kde si mohou zakoupit pohledy nebo jiné

suvenýry pro děti nebo příbuzné a známé. Než návštěvníci vyjdou dveřmi zpět do zahrady, mohou se zastavit na chodbě a zanechat vzkaz v návštěvní knize.

V PJJL je celkem 163 Ladových originálů, přes 22 reprodukcí, 35 fotografií a přes 495 knižních titulů, z toho 135 titulů vydaných v zahraničí. Expozice se neustále obměňuje a doplňuje, tyto údaje jsou tedy jen orientační³².

Nelze opomenout obsah výkladu, který vyslechne během prohlídky každý návštěvník. Pro cizince je v PJJL od ledna 2011 k dispozici audio záznam prohlídky v japonském, anglickém či německém jazyce; je tedy možné projít si muzeum s ostatními návštěvníky a během výkladu paní průvodkyně nerušeně poslouchat cizojazyčnou verzi výkladu ve sluchátkách. V první místnosti podá paní průvodkyně návštěvníkům věcný výklad o mládí, dospívání, životě i díle Josefa Lada a poté připojuje zajímavosti z malířova dětství. Návštěvníci se např. dozvídají, že Josef Lada, když mu bylo 6 měsíců, upadl na otcův ševcovský knjep a oslepl na jedno oko, což celý život úspěšně tajil. V dalších místnostech se návštěvníci dozvídají o Ladově přátelství s Haškem, o jeho začátcích v ilustraci pohádek, o mezinárodním Ladově věhlasu a mnoho dalšího. V místnosti zasvěcené pohádkám zapojuje paní průvodkyně do výkladu i děti, kterým dává za úkol podle obrázku uhádnout pohádku. Výklad se neomezuje pouze na data a fakta, ale snaží se posluchače vtáhnout do atmosféry Ladova života, u návštěvníků jsou oblíbené především drobné epizody z malířova mládí.

PJJL navštěvují nejvíce rodiny s dětmi, důchodci, domovy důchodců a školní zájezdy. Dále pak skauti z celé republiky, dětské domovy, léčebné ústavy, postižení z Jedličkova ústavu, cizinci - nejčastěji Japonci, Angličané, Francouzi, Švédové, Ukrajinci, Rusové (pro tyto příležitosti je zde tištěná prohlídka v tom či onom překladu) a zřídka místní obyvatelé, kteří většinou přivedou návštěvu, které se chtějí „pochlubit“; pak také stálí návštěvníci, kteří se sem pravidelně rok co rok vracejí. Návštěvnost je nejnižší v zimních měsících, tedy v lednu a

únoru. Nejvyšší návštěvnost začíná už v dubnu, květnu a vrcholí v srpnu a červenci v době dovolených a prázdnin³².

Z úspěchů, které PJJ v poslední době zaznamenal je prezentace JL v rámci Evropské Unie v Bruselu (březen 2009), kam byl JL vybrán jako jeden ze 4 umělců, kteří prezentovali ČR v Evropské unii (spolu s ním byl prezentován např. skladatel Antonín Dvořák) a prezentace jeho tvorby na veletrhu v Německu (červenec 2010).

Foto: Památník Josefa Lady a jeho dcery Aleny, Hrusice 5.6 2011, autor: Tereza Svobodová

4.2.2 Aktivity Památníku Josefa Lady

PJJ je propagován na internetu, spolupracuje s okolními informačními centry a obecními úřady, rozesílá e-maily o své činnosti do různých MŠ, ZŠ, dětských domovů, domovů důchodců atd. Během roku pořádá zhruba 13 akcí včetně pochodů (vstup je zdarma, průvodci v kostýmech). Pomáhá i velký zájem ze strany tisku - vychází články v různých novinách a časopisech³².

Památník Josefa Lady tedy prezentuje národního umělce, malíře Josefa Ladu v republice i ve světě, čímž oživuje jeho památku i tvorbu. PJJ také už dlouhá léta úzce spolupracujeme s vnukem slavného malíře - Mgr. Josefem Ladou, který je editor Ladova díla; a i on si je vědom toho jakou reklamou památník jeho dědovi zprostředkovává, a proto podporuje všechny jeho aktivity.

Památník Josefa Lady prezentuje malíře ve dvou rovinách:

1.) Památník Josefa Lady je prezentován mediálně do všech veřejných prostředků – tedy na internetu, v novinách, časopisech i v televizi. Jako příklad bych lze uvést magazín *Víkend* na TV Nova (reportáž byla vysílána v březnu 2009), pořad *Kamera na cestách, Bary z života, Domáci štěstí* ad. Kromě toho se natáčejí samostatné dokumenty ryze o Josefu Ladovy, např. *Potomci slavných* na ČT 2 nebo pořad o Hrusicích na TV Brno. PJJL dále vydává letáky, je inzerován v různých turistických časopisech a na internetu má své stránky, dává o sobě tedy vědět neustále.

2.) PJJL se snaží přilákat návštěvníky nejen „na Ladu“, ale také na pohádkové prostředí Hrusic, proto pořádá během celého roku akce vázající se k příslušnému svátku či jiným událostem v roce. Z akcí pořádaných PJJL lze zmínit Velikonoční slepičky, Slet čarodějnic, Dětský den, začátek a konec prázdnin, veselé čertice. Dalšími akcemi jsou turistické pochody, při nichž je vstup zdarma, např. *Den muzeí a galerií* (každoročně v květnu), *Pochod kocoura Mikeše* (každoročně hromadný pochod v květnu), *Den evropského dědictví* (každoročně v září). Účastníci pochodu mohou tedy spojit návštěvu Hrusic s prohlídkou PJJL a s poznáním díla Josefa Lady.

PJJL si o nezájem ze strany návštěvníků nemusí dělat starosti, Josef Lada je neustále připomínán v tisku, rádiu i televizi, jeho knihy stále vycházejí a dnešní děti mají jeho tvorbu rádi. Muzeum se snaží Ladův odkaz neustále připomínat, přiblížit svým návštěvníkům jeho život a dílo a samozřejmě primárním zájmem je zvýšit svou návštěvnost a zajistit, aby se lidé do PJJL každý rok vraceli.

Památník Josefa Lady svou činností ukazuje, jak je možné vytvořit pamětní místo³⁸. Budova, kde se nyní muzeum nachází, byla dříve Ladovou letní vilou, návštěvníky tedy přiláká již tento fakt a touha prohlédnout si místnosti, v nichž žila Ladova rodina. Lípy v zahradě (Alena a Eva) rovněž poukazují na přítomnost Ladovy rodiny; a všech těchto aspektů muzeum využívá.

Výklad často obsahuje drobné epizody z Ladova života a přibližuje návštěvníkům mentalitu a slovník tehdejší doby, Hrusice jako obec se od dob života Josefa Lady značně proměnila, ale PJJL jen nepatrně. V zahradě je zachován původní „houbařský lesík“, uvnitř muzea lze nalézt původní kamna a předměty běžné každodenní Ladovy potřeby – návštěvníci se tedy mohou v PJJL „přenést“ o pár desítek let zpět, což je pro ně lákavé. Tato prezentace Lady je jedním z důvodů, proč Hrusice zaznamenávají vysokou návštěvnost.

4.3 Prezentace Ladova odkazu - Obecní knihovna Hrusice

4.3.1 Dějiny knihovny

Knihovnictví v Hrusicích spadá až do dob Českého národního obrození; Vojtěch Vilém Kramerius, syn známého českého buditele Václava Matěje Kramera, působil v Hrusicích v letech 1819-1838 jako lokalista, kde v roce 1822 založil školní knihovnu při obecní škole. Další knihovny zakládaly na konci 19. a na počátku 20.století hrusické spolky; v této době byla zároveň založena tehdejší starostou obce - F.Matysem i obecní knihovna. Po roce 1948 byly všechny knihovny v Hrusicích sloučeny, čímž vznikla tzv. *Místní lidová knihovna*. V tomto období byl knižní fond z ideologických důvodů zredukován. Knihovna funguje dodnes pod názvem *Obecní knihovna Hrusice*³⁸.

4.3.2 Současnost knihovny

Obecní knihovna je umístěna v prvním patře budovy Obecního úřadu Hrusice a je spravována obcí a jejím zastupitelstvem. Knihovna je otevřena každou neděli od 13:00 do 14:00 hodin. Její knižní fond čítá cca 3000 titulů a navštěvuje jí asi 40 registrovaných čtenářů (počet registrovaných čtenářů se rok od roku mění). Kromě vlastního fondu nabízí knihovna rovněž tituly z výměnných fondů *Husovy knihovny Říčany* a *Městské knihovny Benešov*, tyto fondy jsou zhruba během půl roku obměňovány, čtenáři mají tedy k dispozici stálý přísun knižních titulů novějšího data vydání, aniž by tyto tituly musela obec zakupovat.

Knihovna nabízí knihy pro dospělé i pro děti; kromě krásné literatury nabízí také odbornou literaturu, historickou literaturu, knihy pro děti a mládež, knihy s výtvarnou tematikou, životopisy slavných a další, tyto knihy jsou nabízeny jak z obecního tak z výměnného fondu.

Z knihovního výkazu za rok 2010³⁹ lze vyčíst, že k roku 2010 se do knihovny zaregistrovalo celkem 21 čtenářů (z toho 6 dětí mladších 15ti let). Návštěv

v knihovně k tomuto roku bylo 205. Výpůjček bylo celkem 638, z toho 39 výpůjček naučné literatury dospělým, 524 krásné literatury dospělým a 73 výpůjček naučné a krásné literatury dětem.

V rámci knihovny jsou shromažďovány (z prostředků obecního úřadu) vzácné tisky a vydání děl Josefa Lady, tzv. Ladovský fond. Ladovský fond je rozdělen na oddělení I-III.

Oddělení I. obsahuje knihy Josefa Lady a jeho dcery Aleny Ladové (38 svazků); oddělení II. shromažďuje knihy pojednávající o Josefu Ladovi (5 svazků), pod oddělení III. Spadají knihy ilustrované Josefem Ladou (104 svazků); celý fond tedy obsahuje celkem 147 svazků. Knihy nejsou určeny k běžným výpůjčkám, je možno si je prostudovat na místě nebo po předchozí domluvě s knihovníkem krátkodobě zapůjčit ke studijním účelům. Knihy do Ladovského fondu jsou získávány prostřednictvím darů či nákupem děl staršího data vydání, které iniciuje starosta obce. Kromě Ladových knih je v knihovně, jako odkaz na slavného rodáka, umístěna fotografie Josefa Lady a Ladův známý plakát „Braňte knihu“.

Foto: Interiér Obecní knihovny, Hrusice 5.6 2011, autor: Tereza Svobodová

4.3.3 Prezentace Ladova odkazu

Vzhledem k omezenému prostoru knihovny a době vymezené provozu knihovny (1 hodina týdně) nejsou v knihovně pořádány žádné kulturní či vzdělávací akce, vážící se k tematice Josefa Lady. Veškeré aktivity tohoto druhu spadají pod působnost Obecního úřadu, který je zřizovatelem knihovny. Knihovna se snaží odkaz Josefa Lady uchovávat především prostřednictvím zmiňovaného Ladovského fondu, který slouží jako živý odkaz přítomnosti Josefa Lady a jeho děl, která se k Hrusicům z velké části váží.

4.4 Mateřská škola Hrusice

Mateřská školka funguje od 1. listopadu 2005, jejím zřizovatelem je OÚ Hrusice, který pokrývá veškeré její náklady. V budově dnešní mateřské školky v minulosti fungovala základní škola, do které chodil i Josef Lada (1883-1901), ale pro nedostatek dětí byla po více než dvoustleté historii v roce 1978 zrušena⁴⁰. V současné době děti z Hrusic dojíždějí do základní školy T.G Masaryka do 5 km vzdálených Mnichovic nebo do Základní školy ve Strančicích.

Historie mateřské školy v Hrusicích je poměrně krátká, ale je třeba zmínit, že Mateřská škola v Hrusicích už jednou byla (ve stejné budově, kde se nachází nyní), po roce 1989 byla pro nedostatek dětí zavřena. Nyní nastala zcela opačná situace - míst ve školce je nedostatek.

Paní ředitelka Lenka Rajdlová uvedla, že do školky v současné době dochází 24 dětí, všechny s trvalým bydlištěm v Hrusicích. Do školky přicházejí i žádosti o umístění dětí z okolí, ale těm z důvodu omezené kapacity školky nelze vyhovět. Někdy se nepodaří přijmout ani všechny děti z Hrusic.

Hlavním kritériem při přijímání dětí je, aby dítě bylo z Hrusic, dalším kritériem, daným ze zákona, je věk – absolutní přednost mají děti předškolního věku⁵.

Odkaz Josefa Lady se v MŠ objevuje ve čtyřech rovinách:

1.) *Ve výzdobě školy.* V mateřské škole lze na stěnách nalézt několik reprodukcí od slavného malíře doplněných o výstavu obrázků kreslených dětmi. Děti kreslí obrázky vázící se k Ladovým pohádkám dle knihy, kterou zrovna ve školce čtou (oblíbená je kniha v hlavní roli s kocourem Mikešem) nebo např. o Vánočních svátcích kreslí „Ladovskou zimu“ v Hrusicích. Obrázky jsou vystaveny na chodbách školy, kde rodiče a další příchozí mají možnost vidět, jak děti vnímají a reprodukují pohádky Josefa Lady.

2.) *Ve vzdělávacím a výukovém programu.* V roce 2009 si škola uzpůsobila rámcový program a dětem připravila informační linii s názvem *Pohádkové Hrusice* (dle

naučné stezky, která je v Hrusicích zřízena), o Josefu Ladovi a Hrusicích se tedy s dětmi často mluvilo a i v následujících letech je v plánu, že tematika rámcového programu bude upravena v duchu Josefa Lady.

3.) *V rámci kulturních akcí.* Děti z MŠ každoročně navštěvují na *Den dětí*, Památník Josefa Lady, kde jsou pro ně připraveny soutěže, občerstvení a pořadatelé v maskách. I ve všední dny se děti během procházek často zastavují v zahradě PJJ, kde mají dovoleno si hrát.

Děti se účastní také kulturního života v obci, např. soutěže v malování či Velikonočního a Vánočního jarmarku.

4.) *Prostřednictvím literatury*, která je dětem předčítána. Paní ředitelka⁵ uvedla v první řadě knihy *O kocouru Mikešovi*, *O chytré kmotře lišce*, *Bubáci a bastrmani*. Dále uvádí, že tyto knihy čtou s dětmi často, ale přesto se je snaží neupřednostňovat před literaturou od jiných autorů.

Mateřská škola, Hrusice 5.6 2011, autor: Tereza Svobodová

Vzhledem k tomu, že do MŠ docházejí děti, které mají všechny trvalé bydliště v Hrusicích, není problém je seznamovat s tematikou Josefa Lady, se kterou se zcela jistě setkávají i doma. Při procházkách po obci jsou děti seznamováni s významnými místy pojíci se s tematikou Ladových pohádek.

Dětem je dle jejich věku přiměřeným způsobem vštěpováno, kdo byl Josef Lada, kdo byl kocour Mikeš a jak Ladovy pohádky souvisejí s Hrusicemi.

Všeobecně získávají znalosti o svém bydlišti jeho okolí a kultuře, která je s ním spojena. Rovněž jsou podporovány místní kulturní akce, které dětem opět připomínají jméno Josefa Lada. V případě MŠ tedy nejde o zvýšení návštěvnosti obce nebo zvýšení tržeb, školka je zaměřena především na děti a jejich kulturní vývoj, který by měl obsahovat informace vážící se k rodišti dětí, a to je neodmyslitelně spjaté se slavným malířem.

Školka má v současné době dostatek dětí, není tedy třeba, aby se více prezentovala. Zajímavou otázkou může být, pokud by dětí bylo málo, zda-li by MŠ využila Josefa Lada ke své prezentaci a zvýšila tak tím svou prestiž.

4.5 Hospoda U Sejků

Foto: Hospoda U Sejků, Hrusice 5.6 2011, autor: Tereza Svobodová

Nemovitost dnešní hospody vznikla mezi lety 1884-1885. V roce 1908 koupil hospodu J.Černý, který ji 3 roky provozoval sám a poté roku 1911 pronajal K.Krausovi, díky němuž získala hospoda v okolí dobré jméno. Svého největšího rozkvětu se dočkala následujícího roku, kdy jí zakoupil pan Antonín Sejk se svou rodinou. Kromě hospody zde Sejkovi provozovali také řeznictví a obchod se smíšeným zbožím, budova čp.25 se tedy stala centrem obce a nejen to, Sejkovo pohostinství se stalo vyhlášeným v širokém okolí. Po smrti Antonína Sejka převzal hospodu syn, rovněž Antonín, jemuž se podařilo udržet slávu hospody až do roku 1984. Dnes vlastní hospodu jeho dcera Alena Kopecká a již několik let ji provozuje nájemce⁴¹.

Hospoda U Sejků má otevřeno každý den od 11:00 do 22:00, naproti ní funguje na návsi také *Hořejší hospoda*, která je rovněž laděna v duchu pohádek Josefa Lady (obě hospody mají téhož provozovatele). Z pokrmů nabízí hospoda česká jídla; největší návštěvnost zaznamenává během jarních a letních měsíců.⁴²

Hospoda poukazuje na odkaz Josefa Lady několika způsoby:

1.) *Interiér a exteriér*. Hospoda je zvenku i zevnitř pokreslena obrázky Josefa Lady (podle předlohy kreslil p.Milostný), zobrazen je např. Ladův hasrman, ponocný či kocour Mikeš, již tedy vzhled hospody přiláká pozornost turistů.

2.) Pro turisty je rovněž lákavá *historie hospody* - kdysi do ní chodil sám Josef Lada, což je zmíněno v úvodu jídelního lístku, kde je návštěvníkům popisována stručná historie objektu. Tato skutečnost je v souvislosti s hospodou rovněž zmiňována v letáku, který popisuje obec Hrusice a její instituce⁴¹ a na internetových stránkách obce⁴. Internetové stránky o hospodě píší: „Její pověst ještě vzrostla a šířila se do celé republiky i světa díky tomu, že o ní začal psát a malovat „pan redaktor“ Josef Lada, který byl s Antonínem Sejkem st. ve velmi přátelském vztahu.“⁴³

Turisté tedy mnohdy přijíždění do Hrusic již s vědomím, že do místní hospody docházel Josef Lada a tudíž je důležité ji navštívit.

3.) Dalším odkazem na JL je *jídelní lístek* (Příloha č.6), který je textem i celkovým vzhledem opět laděn v duchu ladovské tematiky.

4.) Hospoda se také tradičně stává jedním z „razítkovacích míst“ během každoročního Pochodu kocoura Mikeše. Na razítku, které hospoda turistům poskytuje, je vyobrazen motiv „veselého hostinského“ od JL, toto razítko je k dispozici i mimo trvání pochodu.

Hospoda U Sejků je hned po PJJ oblíbeným návštěvním místem turistů⁴⁴, jejím cílem je prezentovat se návštěvníkům jako typicky staročeská útulná hospoda laděná do pohádek Josefa Lady a přilákat především rodiny s dětmi. Často spolupracuje z PJJ tím způsobem, že průvodkyně informují návštěvníky o možnosti občerstvení v hospodě U Sejků a naopak, pokud turisté zavítají nejprve do hospody, jsou spraveni o možnosti navštívit PJJ. Hospoda U Sejků má motivaci především ekonomickou - zvýšit svou návštěvnost, přilákat co nejvíce turistů, kteří do Hrusic zavítají a tím zvýšit své tržby.

Na příkladu Hospody U Sejků je možné pozorovat, jak se na slavném rodákovi podílí a funguje turistický průmysl, podnikatelský zájem v obci a komerční průmysl. Za zamýšlení stojí otázka, zda-li je odkazu na slavného rodáka využito vkusně nebo naopak.

Foto: Interiér hospody U Sejků, Hrusice 5.6 2011
autor: Tereza Svobodová

5. Zhodnocení – slavný rodák v politice obce

V této práci byl zkoumán vztah paměti a obce v rámci jejích institucí, které s pamětí na slavného rodáka naložili rozličnými způsoby. Cílem práce bylo ukázat, jak vybrané instituce v obci - Obecní úřad Hrusice, Památník Josefa Lady a jeho dcery Aleny, Obecní knihovna Hrusice, Mateřská škola Hrusice a hospoda U Sejků, naložili s odkazem na slavného rodáka, a jak ho prezentují před veřejností v závislosti na účelu, který má prezentace plnit. Okrajově bylo, na základě dotazníkového šetření, zjišťováno, jak tuto prezentaci vnímají návštěvníci Hrusic a zda-li se snaha prezentovat slavného rodáka daří.

Výzkum vychází z teze Maurice Halbwachse, který píše, že vzpomínky jsou konstruovány sociálními skupinami⁴⁵, v případě tohoto výzkumu jsou sociální skupiny zastoupeny institucemi v obci.

Obec Hrusice je rodnou obcí národního umělce, spisovatele a malíře Josefa Lady, který na své rodiště ani v dospělosti nezapomněl a ztvárňoval je ve svých obrazech; po jeho smrti v Hrusicích postupně vznikaly různé atributy, které život Josefa Lady v obci připomínají.

Jak bylo nastíněno v kapitole 4.1.1, prezentace Josefa Lady se budovala v určitých časových vrstvách, kdy se postupně upevňoval vztah obce k významnému rodákovi, k němuž se postupně hlásili jednotlivé instituce v obci až do podoby prezentace Josefa Lady dnes.

Od počátečního kroku, kdy Ladova dcera Alena věnovala otcův dům státu (1962), aby sloužil jako památník, postupně vznikaly mnohé další aktivity pojící se se jménem slavného umělce např. vydávání pamětních mincí, vítací tabule na okraji obce, odhalení busty JL ad.

Nejvýznamnější událostí bylo bezpochyby zřízení Památníku Josefa Lady a jeho dcery Aleny, který je dnes hlavní atrakcí pro turisty přijíždějící do Hrusic. Mezi další významné aktivity patří propagační činnost Obecního úřadu

Hrusice, které se v plné míře začaly vyvíjet po roce 1989, kdy se starostou obce stal Ladislav Tesařík.

Obecní úřad Hrusice prezentuje Josefa Ladu mediálně, tedy v tisku, televizi a na internetových stránkách, dále prostřednictvím kulturních akcí, které se ke jménu slavného umělce váží a prostřednictvím zábavních aktivit v průběhu roku (např. soutěž v malování). Obecní úřad rovněž vytváří pamětní místa v podobě např. informačních tabulí rozmístěných po obci, které návštěvníky seznamují s místy, které Josef Lada ztvárnil ve svých pohádkách, nebo o kterých hovoří na stránkách své knihy *Vzpomínky z dětství*.

Dalším způsobem prezentace významného občana jsou naučné stezky v obci, které mají být lákadlem především pro rodiny s dětmi. Obecní úřad také vydává známky, pohlednice, pamětní listy, mince apod., které jsou nabízeny turistům v rámci Informačního centra.

Svými aktivitami se obec snaží vytvořit lákavé atrakce všeho druhu, které přilákají školní zájezdy, rodiny s dětmi atd. a zajistí tak obci vysokou návštěvnost a prosperitu místních živnostníků.

Památník Josefa Lady je rovněž prezentován mediálně do všech veřejných prostředků, prezentuje Josefa Ladu a rovněž sám sebe jako instituci, která odkaz Josefa Lady udržuje a funguje jako jediná jeho stálá výstava v ČR. Návštěvníky se snaží „přilákat“ nejen na Josefa Ladu, ale také na prostředí obce a nově zrekonstruované zahrady, ve které se během roku pořádají soutěže a kulturní akce.

Obecní knihovna Hrusice plní v první řadě svou funkci vážící se ke zprostředkováním knih registrovaným čtenářům, odkaz Josefa Lady udržuje prostřednictvím tzv. Ladovského fondu, který shromažďuje knihy od Josefa Lady a jeho dcery Aleny.

Mateřská škola Hrusice naložila s odkazem na Josefa Ladu především se zaměřením na jeho pohádky, které jsou dětem předčítány a se kterými jsou seznamovány v rámci výukových programů a během vycházek po obci. Děti

mají možnost navštěvovat kulturní akce v Památníku Josefa Lady a účastnit se např. obcí pořádaných soutěží v malování, při všech těchto aktivitách jsou seznamovány s tím, kdo byl Josef Lada, jaké jsou jeho pohádky a co ho pojí s Hrusicemi.

Hospoda U Sejků odkazuje na Josefa Ladu již svým vzhledem – exteriér i interiér pohostinství je pokreslen známými obrázky od Josefa Lady v podobě hastrmana, kocoura Mikeše, Hrusického kostela, Švejka a dalších. Dalším odkazem je vzhled jídelního lístku, rovněž laděn textem i obrázky v duchu Josefa Lady (viz. Příloha č.6). V úvodu jídelního lístku je návštěvníkům popisována historie hospody, do které je zařazeno i pár vět o tom, že do hospody často docházel Josef Lada. Hospoda poskytuje turistům (jako jedno z razítkovacích míst Cesty kocoura Mikeše) razítko „veselého hostinského“ dle předlohy obrazu Josefa Lady, čímž se stává často navštěvovaným místem nejen návštěvníků Hrusic, ale také absolventů trasy Cesty kocoura Mikeše.

Motivace těchto aktivit je především ekonomická, tedy přilákat návštěvníky na jméno slavného malíře a zvýšit tak své tržby.

Nejvýznamnějšími institucemi nakládajících s odkazem na slavného rodáka jsou tedy *Památník Josefa Lady a jeho dcery Aleny*, který je celoročně navštěvován turisty z celé ČR i ze zahraničí a svým výkladem a interiérem připomíná, jak významný byl tento umělec a jaký vztah ke své rodné obci měl a *Obecní úřad Hrusice*, který se stará o zajištění reklamy obci a o vytvoření pamětních míst v obci.

Aktivity zmiňovaných institucí jsou návštěvníky Hrusic vnímány pozitivně, jejich záměr prezentovat Hrusice jako pohádkovou vesnici slavného českého malíře, se tedy daří.

Zajímavé by bylo srovnání s tím, jak se se slavným rodákem nakládá jinde, a zda-li jsou Hrusice výjimka nebo zda-li takto vytvářená strategie pamětních míst, funguje i jinde. Podobnou tematikou se zabývá kniha *Paměť města*.⁴⁶

Citovaná a použitá literatura:

- ¹ K vydání připravil TESAŘÍK Ladislav et al. *Obec Hrusice*, nakl. SaD /199?/
- ² Informace získané na základě rozhovoru se starostou obce Ladislavem Tesaříkem 12.2 2009
- ³ ŽALMAN J., VRÁNA J., LADA J. *Vítají Vás Ladovy Hrusice*, Pardubice: APOLO 1996, s.18
- ⁴ www.obec-hrusice.cz
- ⁵ Informace získané na základě rozhovoru s ředitelkou Mateřské školy Hrusice 8.4 2009
- ⁶ Informace získané na základě rozhovoru s knihovnicí Obecní knihovny Hrusice, 21.3 2011
- ⁷ OLÍČ, Jiří. *Jos.Lada*, Brno: Petrov 2003
- ⁸ PEČÍNKOVÁ, Pavla. *Josef Lada*, Praha: Gallery, 1998
- ⁹ PEČÍNKOVÁ, Pavla. *Josef Lada*, Praha: Gallery, 1998, s. 23
- ¹⁰ PEČÍNKOVÁ, Pavla. *Josef Lada*, Praha: Gallery, 1998, s.25
- ¹¹ LADA, Josef. *Kronika mého života*, Praha: Československý spisovatel 1960, s.187
- ¹² TETIVA, Vlastimil. *Josef Lada: pohádkový svět*, Eminent 1997, s.28
- ¹³ LADOVÁ, Alena. *Můj táta Josef Lada*, Riosport 1999, s. 18
- ¹⁴ TETIVA, Vlastimil. *Josef Lada: pohádkový svět*, Eminent 1997, s.34
- ¹⁵ HOLEŠOVSKÝ, František. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha: Albatros 1984, s.197
- ¹⁶ TETIVA, Vlastimil. *Josef Lada: pohádkový svět*, Eminent 1997, s.146
- ¹⁷ HOLEŠOVSKÝ, František. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha: Albatros 1984, s.198
- ¹⁸ LADOVÁ, Alena. *Můj táta Josef Lada*, Riosport 1999, s. 134
- ¹⁹ TETIVA, Vlastimil. *Josef Lada: pohádkový svět*, Eminent 1997
- ²⁰ TETIVA, Vlastimil. *Josef Lada: pohádkový svět*, Eminent 1997, s.9
- ²¹ PEČÍNKOVÁ, Pavla. *Josef Lada*, Praha: Gallery, 1998, s.174
- ²² K vydání připravil TESAŘÍK, Ladislav et al. *Obec Hrusice*, nakl. SaD /199?/, s.3
- ²³ K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005, str.12-16

- ²⁴ K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005, s.30-49
- ²⁵ K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005, str.30
- ²⁶ Albrecht Rendl byl ve své době jednou z významných postav české politiky a právní vědy. Zastával významné úřady na dvoře českých králů z rodu Jagellonců a byl autorem základního státoprávního dokumentu krále Jagellonského, tzv. Zemského zřízení.
- ²⁷ K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005, s. 50-81
- ²⁸ K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005, s.54
- ²⁹ K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005, s.29
- ³⁰ Informace získané na základě rozhovoru se starostou obce. Dne
- ³¹ K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005, str. 181 – 189
- ³² Informace získané na základě rozhovoru s vedoucí Památníku Josefa Lady K.N, 3.3 2009
- ³³ K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005, s.189
- ³⁴ www.laduv-kraj.cz nebo www.obec-hrusice.cz. Ladův kraj založilo 19 obcí a jeho cílem je rozvoj cestovního ruchu a kultury.
- ³⁵ ŽALMAN J., VRÁNA J., LADA J. *Vítají Vás Ladovy Hrusice*, Pardubice: APOLO 1996
- ³⁶ V březnu 2011 dostaly internetové stránky spadající pod Okresní muzeum Praha-východ zcela novou podobu.
- ³⁷ dle konceptu míst paměti dle P.Nory, in: FERENCOVÁ M., NOSKOVÁ J. a kol. *Paměť města*. Brno: Ústav AV ČR 2009, s.9
- ³⁸ K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005, s.115-117
- ³⁹ Knihovní výkaz za rok 2011 je k dispozici v rámci dokumentace Obecní knihovny Hrusice.

- ⁴⁰ www.obec-hrusice.cz
- ⁴¹ K vydání připravil TESÁŘÍK, Ladislav et al. *Obec Hrusice*, nakl. SaD /199?/
- ⁴² Informace získané na základě rozhovoru s provozovatelem Hospody U Sejků
8.3 2011
- ⁴³ www.obec-hrusice.cz/historie
- ⁴⁴ HALBWACHS Maurice. *Kolektivní paměť*. Praha: Slon 2009, s.21
- ⁴⁵ FERENCOVÁ M., NOSKOVÁ J. a kol. *Paměť města*. Brno: Ústav AV ČR 2009
Kniha mimo jiné zkoumá, jakými způsoby se v prostoru města materializují dějiny a moc, a jakými způsoby je možné interpretovat jednotlivé stavby a veřejná prostranství.

PRAMENY:

- ASSMANN, Jan. *Kultura a paměť*, Praha: Prostor 2001, přel.M.Pokorný
- DISMAN, Miloslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha, Karolinum 2002
- FERENCOVÁ M., NOSKOVÁ J. a kol. *Paměť města*. Brno: Etnologický ústav AV ČR 2009
- HALBWACHS Maurice. *Kolektivní paměť*. Praha: Slon 2009
- K vydání připravil HEMELÍK, Martin. *Knihy o Hrusicích: aneb pohled do tváře osmi století*, ONYX 2005
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál 2005
- HOLEŠOVSKÝ, František. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha: Albatros 1984
- Dějiny Prahy II., nakl.Ladislav Horáček – Paseka, Praha a Litomyšl 1999
- JEŘÁBEK, H. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Universita Karlova 1992
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál 2005
- LADA, Josef. *Kronika mého života*, Praha: Československý spisovatel 1960
- LADA, Josef. *Vzpomínky z dětství*, Praha: Albatros 1977
- LADOVÁ, Alena. *Můj táta Josef Lada*, Riosport 1999
- LE GOFF Jacques. *Paměť a dějiny*, Praha: ARGO 2007
- OLIČ, Jiří. *Jos.Lada*, Brno: Petrov 2003
- PEČÍNKOVÁ, Pavla. *Josef Lada*, Praha: Gallery, 1998
- K vydání připravil TESAŘÍK, Ladislav et al. *Obec Hrusice*, nakl. SaD /199?/
- TETIVA, Vlastimil. *Josef Lada: pohádkový svět*, Eminent 1997
- ŽALMAN J., VRÁNA J., LADA J. *Vítají Vás Ladovy Hrusice*, Pardubice: APOLO 1996